

TOEVALLIGE VONDST TE' HOOGELOON

Wie zich toelegt op het zoeken naar praehistorische objecten en bovendien enige opgravingen heeft meegemaakt, is al spoedig in de ban van deze interessante liefhebberij en moet oppassen, dat hij niet onder de invloed van de „febris archeologica” komt, zoals bekende archeologen deze „koorts” met enige zelfspot noemen. Vooral wanneer men door ervaring en studie de praehistorische voorwerpen leert onderscheiden, loopt een amateur gevaar, dat hij voortdurend zijn speurende blikken over de grond laat gaan, telkens voorwerpen oprapt om die in de zak te laten verdwijnen of na een afkeurende blik weg te werpen.

Tijdens een oppervlakkig onderzoek tussen Hoogeloon en Hapert, waar een grote voorraad aan praehistorisch en toponymisch materiaal ligt verspreid, moet het voor een buitenstaander dan ook een vermakelijk gezicht zijn geweest, toen de redactie van ons tijdschrift met nog enige leden van Brabants Heem gebukt over akkers en velden rondspeurde. Talrijke scherven van Romeins en inheems materiaal werden verzameld, naast stukken van Romeinse dakpannen, tufsteen en andere voorwerpen. Vooral bij het Romeinse aardewerk ontstond twijfel aan de echtheid, wat niet te verwonderen is vanwege de grote variatie, waardoor het zich kenmerkt. Bij kleine fragmenten van Romeinse dakpannen b.v. is het soms moeilijk uit te maken of men niet met moderner materiaal te doen heeft. De aanwezigheid van meer en duidelijker te determineren stukken kan dan de oplossing verschaffen.

Enige dagen na deze redactionele excursie zag ik fietsend door Hoogeloon tegenover het gemeentehuis en midden op straat een stuk steen liggen, dat dwingende associaties met Romeinse dakpannen opriep. Febris archeologica... en ik reed door. Bij mijn terugkomst werd de beking echter te sterk, ik stapte af en onderwierp het stuk gebakken steen aan een onderzoek. Inderdaad, het moest een Romeins dakpan-fragment zijn; het was juist groot genoeg om de voornaamste kenmerken van kleur, dikte en vorm te laten zien.

Hoe kon zo'n stuk hier midden op straat terecht komen? Een blik in de directe omgeving gaf de oplossing: de randkeien langs de pas vernieuwde en opgehoogde straatweg waren met zand aangevuld, waarin nog meer kleine stukjes zich bleken te bevinden.

De plaats vanwaar dit zand afkomstig was, viel gemakkelijk te achterhalen en terstond werd een onderzoek bij deze afgraving langs de weg naar Hoogcasteren ingesteld. Wat daar in het afgestoken profiel te zien was, is voor een echt liefhebber der praehistorie om nooit te vergeten: een complete puinlaag, met allerlei Romeins materiaal, ongeveer 60 cm onder het maaiveld. Daar nog meer zand moest afgegraven worden, was een voorlopig onderzoek hier dringend gewenst en een telefoontje aan de Rijksdienst bracht aanstonds de toestemming.

De mogelijkheden tot een onderzoek waren door terreinomstandigheden zeer beperkt. Het betreffende perceeltje was namelijk het driehoekig overschot van een akker, waar de nieuwe weg naar Hoogcasteren schuin doorheen was gelegd. Dit stukje had sindsdien altijd braak gelegen. De aangrenzende akkers waren met haver en rogge begroeid en konden dus niet worden onderzocht. Een groot gedeelte van de braakliggende tip grond was reeds eerder door afgravingen voor onderzoek naar bodemsporen onbruikbaar geworden. Daardoor kwam alleen in aanmerking voor een onderzoek: een smalle strook die naast een met haver begroeid perceel was gelegen.

Zodra het onderzoek goed en wel aan de gang was, bleek reeds dat bij de vroegere afgravingen hoogst waarschijnlijk niet veel waardevolle bodemsporen verdwenen waren. Alle gevonden kuilen, putten en paalgaten waren meer in de richting van de met haver begroeide akker gelegen en strekten zich hoofdzakelijk uit in een langgerekte strook, die bijna evenwijdig liep met de perceelsgrens van het haverveld. Het aantal bodemsporen nam toe, naargelang het onderzoek in die richting vorderde. Op de grens van beide percelen verdwenen de meeste sporen dan ook in het profiel, maar waren soms aan de oppervlakte nog zichtbaar door de gele kleur die de haver had boven deze met puin gevulde stroken.

Ondanks het vele gevonden materiaal moet het resultaat van het onderzoek dan ook beschouwd worden als een aanwijzing in welke richting dit moet worden voortgezet. De gevonden sporen geven ons voorlopig geen duidelijk beeld van het karakter van de Romeinse gebouwen die hier vroeger moeten gestaan hebben, zodat nog niet kan worden uitgemaakt of deze voor militaire, dan wel voor meer vreedzame doeleinden hebben gediend. Het is bovendien mogelijk, dat deze Romeinse vondsten in verband staan met de \pm 300 meter verder naar het Oosten gelegen Kaboutersberg die eveneens zeer rijk was aan Romeins materiaal. Ook \pm 200 meter noordelijk van de Kabouterberg ligt nog veel Romeins aardewerk (vooral fragmenten van dakpannen).

In het nu onderzochte perceel worden hoofdzakelijk grote en kleine kuilen aangetroffen, die met allerlei puin en afval waren gevuld. In enige ervan werden op de bodem sporen van palen zichtbaar, terwijl een der grotere kuilen op de bodem afwisselend lagen zand, leem en puin bevatte alsof dit de fundering was geweest voor een zwaardere pilaar. Op de grensscheiding van het perceel ligt, half in het onderzochte gedeelte, een met puin en afval volgestorte, drinkwaterput. Een paar meter meer naar het Zuiden werden, tussen het puin, delen van een skelet aangetroffen. Het schijnt een zeer haastige en slordige begraving te zijn geweest omdat eerst geen behoorlijke grafkuil is gemaakt. Het lijk is eenvoudig in een ondiepe kuil gegooid en vervolgens met puin en zand ondergestopt.

Het verder gevonden materiaal bestaat hoofdzakelijk uit fragmenten van dakpannen, een grote voorraad, zeer gevarieerd Romeins aardewerk, waaronder slechts weinig terra sigillata en een enkel scherfje inheems aardewerk; verder enig glaswerk, zeer veel spijkers en andere sterk ingeroeste ijzeren voorwerpen. Tussen andere afval werd nog een onversierde bronzen plaat en een ivoren buisje gevonden, waarvan de betekenis niet kon worden bepaald.

Naast zware brokken ijzeroer, die voor funderingen werden gebruikt, was ook nog een aantal tegels aanwezig, zoals men die meestal in een hypocaustum aantreft. Ook stukken van gekleurd pleisterwerk en delen van een verharde vloer werden tussen het andere puin aangetroffen.

Als conclusie van dit voorlopig onderzoek kan worden gezegd, dat de gevonden sporen er op wijzen, dat in de onmiddellijke omgeving van de gevonden afvalkuilen een Romeins gebouw moet hebben gestaan, dat met pannen was gedekt. De zeer talrijke gevonden spijkers wijzen op een veelvuldige toepassing van houtconstructies. Anderzijds wijst het geschilderde pleisterwerk op stenen muren. Eén of meer vertrekken moeten voorzien zijn geweest van een vloer, bestaand uit specie, gemengd met geklopt dakpannengruis. Enige tegels geven een vaag vermoeden, dat misschien ook centrale verwarming aanwezig was. De gevonden aardewerk-scherven zijn meest uit de 2e eeuw.

Het is echter niet nodig om allerlei problemen te scheppen in verband met dit onderzoek. De oplossing ligt hier vlakbij en wel onder de ernaast gelegen akkers, waar de veldvruchten tijdens een droge periode de plaats aangeven waar verdere gebouwensporen verborgen zijn.

Het wachten is daarom op meer tijd, meer geld, en voldoende interesse van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

GERRIT BEEEX.